

Sygn. akt II K 864/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 stycznia 2019 r.

Sąd Rejonowy w Legionowie w II Wydziale Karnym

w składzie:

Przewodniczący: S.S.R. Grzegorz Woźniak

Protokolant: Marta Czapska

przy udziale Prokurator Moniki Kobryś

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 28.01.2019 r.

sprawy przeciwko

R. M. urodz. (...) w B.

syna S. i E. z d. W.

oskarżonego o to, że w okresie od dnia 20.08.2011 r. do dnia 10.04.2014 r. i od dnia 26.09.2015 r. do 22.03.2016 r. oraz od dnia 20.09.2016 r. do dnia 11.06.2018 r. w L., pow. (...), woj. (...) uchylał się od wykonania obowiązku alimentacyjnego wobec córki D. K. określonego wyrokiem Sądu Rejonowego w B. III Wydział Rodzinny i Nieletnich, sygn. akt III RC 134/05 na kwotę 200 zł miesięcznie, zmienionego następnie wyrokiem Sądu Rejonowego w L. z dnia 01.04.2010 r., sygn. akt III RC 423/09 poprzez podwyższenie kwoty alimentów do 500 zł miesięcznie oraz uchylał się od wykonania obowiązku alimentacyjnego wobec córki Z. K. określonego wyrokiem Sądu Rejonowego w L. III Wydział Rodzinny i Nieletnich, sygn. akt III RC 119/10 na kwotę 400 zł miesięcznie, przy czym łączna wysokość powstałych wskutek tego zaległości stanowi równowartość co najmniej 3 świadczeń miesięcznych, narażając uprawnione na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, przy czym czynu tego dopuścił się przed upływem 5 lat po odbyciu co najmniej 6 miesięcy pozbawienia wolności za umyślne przestępstwo podobne,

tj. o przestępstwo z art. 209 § 1a k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k.

orzeka

I. Uznaje oskarżonego R. M. za winnego popełnienia zarzucanego mu w akcie oskarżenia czynu, przy czym przyjmuje że oskarżony uporczywie uchylał się od łożenia ww. alimentów, stanowiącego przestępstwo z art. 209 § 1 i 1a k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. i za to na mocy art. 209 § 1a k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. wymierza mu karę 6 (sześciu) miesięcy pozbawienia wolności.

II. Na podstawie art. 624 § 1 k.p.k. i art. 17 ust. 1 Ustawy o opłatach w sprawach karnych zwalnia oskarżonego z obowiązku zwrotu kosztów sądowych i przejmuje je na rzecz Skarbu Państwa.

Sygn. akt II K 864/18

UZASADNIENIE WYROKU

z dnia 28 stycznia 2019 r.

Sąd, na podstawie całokształtu materiału dowodowego ujawnionego podczas rozprawy głównej, ustalił następujący stan faktyczny:

Oskarżony R. M. był ojcem D. K., urodzonej w dniu (...) i Z. K. urodzonej w dniu (...) Wyrokiem Sądu Rejonowego w B., sygn. akt III RC 134/05 został zobowiązany do łożenia alimentów na rzecz córki D. K. w kwocie 200 zł miesięcznie. Wysokość alimentów na rzecz D. K. została zmieniona wyrokiem Sądu Rejonowego w L. z dnia 1 kwietnia 2010 r., sygn. akt III RC 423/09 do kwoty 500 zł miesięcznie. Ugoda zawartą przed Sądem Rejonowym w L. z dnia 12 sierpnia 2010 r., sygn. akt III RC 119/10 oskarżony zobowiązał się do łożenia alimentów na rzecz córki Z. K. w kwocie 400 zł miesięcznie. Oskarżony nie łożył zasądzonych alimentów, a egzekucja była całkowicie nieskuteczna. W okresach od dnia 10 kwietnia 2014 r. do dnia 13 września 2016 r. oskarżony odbywał kary pozbawienia wolności w innych sprawach i nie miał możliwości uiszczania alimentów na rzecz córek. Oskarżony uchylał się od łożenia alimentów do dnia 11 czerwca 2018 r., a łączna zaległość alimentacyjna na dzień 18 października 2017 r. wynosiła 13.533,66 zł. Uchylenie się przez oskarżonego od łożenia alimentów na rzecz dzieci narażało ich na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych. Oskarżony odbył karę 6 miesięcy pozbawienia wolności za uchylanie się od łożenia alimentów na rzecz ww. córek w sprawie zakończonej wyrokiem Sądu Rejonowego w L. z dnia 19 grudnia 2012 r., sygn. akt II K 1327/11 w okresie od dnia 25 września 2015 r. do dnia 23 marca 2016 r.

Dowód:

- częściowo wyjaśnienia oskarżonego (k.34v-35),
- odpisy ugody i wyroku (k.9,10),
- pisma Komornika (k. 11),
- pismo OPS (k.13),
- karta karna (k.37),
- odpis wyroku (k.88),
- obliczenie kary (k.87).

Oskarżony podczas postępowania przygotowawczego przyznał się do popełnienia zarzucanego mu czynu i złożył wyjaśnienia (k.34v-35). Stwierdził, że odbywał kary pozbawienia wolności od kwietnia 2014 r. do września 2016 r., w tym czasie nie mógł płacić alimentów. Wcześniej pracował dorywczo, miał zajęcie komornicze i nie był w stanie płacić alimentów. Nie zgłosił wniosku o doprowadzenie go na rozprawę i Sąd ujawnił jego wcześniejsze wyjaśnienia (k.93). Wyjaśnienia oskarżonego zasługują na wiarę w tej części, w której przyznał się do popełnienia zarzucanego mu czynu i stwierdził, że przez część okresu niealimentacji przebywał w Zakładzie Karnym i nie mógł wówczas łożyć alimentów. Ta część wyjaśnień oskarżonego jest bowiem zgodna z odpisem ugody i wyroku (k.9,10), pismem Komornika (k. 11), pismem OPS (k.13), odpisem wyroku (k.88) i obliczeniem kary (k.87). Nie zasługuje na wiarę ta część wyjaśnień oskarżonego, w której podał, że starał się łożyć alimenty i częściowo je regulował oraz, że nie miał możliwości ich łożenia w okresach pobytu na wolności. Oskarżony wiedział o tym, że był ojcem D. i Z. K., powinien wykazać choć trochę zainteresowania ich losem i wówczas wiedziałby, że matka dzieci niewiele zarabiała i korzystała z pomocy społecznej (k.13). Z pisma Komornika (k.110) wynika natomiast, że egzekucja była całkowicie bezskuteczna. W tym czasie oskarżony pracował dorywczo, miał dochody dzięki którym utrzymywał się i zaspakajał swoje potrzeby życiowe. Nie był w tym czasie niezdolny do pracy, miał zatem możliwość choćby częściowego wywiązywania się z obowiązku alimentacyjnego wobec dzieci.

Dokumenty wymienione na k.93 zostały sporządzone przez powołane do tego osoby, nie zachodzą wątpliwości odnośnie ich autentyczności, stąd stały się podstawą ustaleń faktycznych.

Ustalony stan faktyczny tworzy spójną, logicznie uzasadnioną całość. Poszczególne wiarygodne dowody wzajemnie się uzupełniają i potwierdzają. Na podstawie tego stanu faktycznego wina i okoliczności popełnienia przypisanego oskarżonemu czynu nie mogą budzić wątpliwości.

Sąd zważył, co następuje:

Oskarżony był ojcem D. i Z. K., wyrokiem Sądu Rejonowego w B. w sprawie III RC 134/05 został zobowiązany do łożenia alimentów na rzecz córki D. K. w kwocie po 200 złotych miesięcznie. Wyrokiem Sądu Rejonowego w L. z dnia 1 kwietnia 2010 r. alimenty na rzecz D. K. zostały podwyższone do kwoty po 500 złotych miesięcznie. Ugodą zawartą przed Sądem Rejonowym w L. z dnia 12 sierpnia 2010 r. oskarżony zobowiązał się łożyć alimenty na rzecz córki Z. K. w kwocie po 400 złotych miesięcznie. Jak wynika z pisma Komornika (k. 11) oskarżony nie płacił tych alimentów, a ich egzekucja była całkowicie nieskuteczna.

Należy zwrócić uwagę, że w dniu 31 maja 2017 r. uległa istotnej zmianie treść przepisu art. 209 k.k. Ustawa z dnia 23 marca 2017 r. (Dz. U. poz. 773) wprowadziła bowiem odpowiedzialność w art. 209 § 1 k.k. za uchylanie się od łożenia alimentów na rzecz osoby uprawnionej, o ile wynika to z orzeczenia sądowego, a suma zaległości alimentacyjnych przekroczyła 3-krotność miesięcznych świadczeń, natomiast surowszą odpowiedzialność wprowadził przepis art. 209 § 1a k.k., wówczas jeśli sprawca uchylał się od łożenia alimentów i naraził osobę uprawnioną na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych. Poprzednio obowiązująca treść art. 209 § 1 k.k. przewidywała karę grzywny, ograniczenia wolności lub pozbawienia wolności do lat 2, jeśli sprawca uporczywie uchylał się od wykonywania obowiązku utrzymania osoby uprawnionej, przez co naraził ją na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych. Ze względu na uregulowanie art. 4 § 1 k.k. konieczne jest ustalenie stanu prawnego korzystniejszego dla oskarżonego. Odnośnie art. 209 § 1 k.k. przed zmianą ustawy i art. 209 § 1a k.k. po zmianie ustawy zagrożenie karą i podstawowe znamiona czynu zabronionego nie różnią się między sobą. Przepisy te różnią się między sobą znamionami odnośnie „uporczywości”, która występowała w poprzedniej ustawie, a nie obowiązuje od 31 maja 2017 r. oraz tym, że obowiązek alimentacyjny powinien wynikać z ustawy, czego nie przewidywała poprzednia ustawa, a wprowadziła nowa ustawa.

Dla przyjęcia, iż zachowanie sprawcy realizuje znamiona czynu zabronionego stypizowanego w art. 209 § 1 k.k. (w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 maja 2017 r.) konieczne jest, aby sprawca uporczywie uchylał się od obowiązku opieki nad osobami najbliższymi, w sytuacji gdy uchylanie to naraziło pokrzywdzonego na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych.

Oskarżony w okresie od dnia 10 kwietnia 2014 r. do dnia 13 września 2016 r. odbywał kolejne kary izolacyjne. W tym czasie oskarżony nie miał pracy i nie wywiązywał się z obowiązku alimentacyjnego z przyczyn od niego niezależnych.

Niewątpliwie zatem w pozostałym okresie od dnia 20 sierpnia 2011 r. do dnia 11 czerwca 2018 r. oskarżony uchylał się od łożenia alimentów na rzecz córek. Kwoty 200, 400 i 500 złotych alimentów dla dzieci oskarżonego zostały ustalone prawomocnymi wyrokami i ugodą właściwych Sądów, które badały sytuację uprawnionych do alimentacji, ich potrzeby i możliwości finansowe oskarżonego. Kwoty ta ledwo wystarczały na pokrycie podstawowych potrzeb bytowych, gdyż matka uprawnionych korzystała z pomocy społecznej (k.11). Przemawia to zatem za uznaniem, że pokrzywdzone znajdowały się w sytuacji narażenia na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych. W wyżej wskazanym okresie uchylania się od łożenia alimentów oskarżony nie chorował na obłożne choroby i mógł świadczyć pracę, miał możliwość zarobkowania. Działanie oskarżonego było niewątpliwie „uporczywe” w rozumieniu art. 209 § 1 k.k., w brzmieniu poprzednio obowiązującym, gdyż okazał złą wolę, mimo że miał obiektywną możliwość wykonania tego obowiązku (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 grudnia 1979 r., V KKR 297/79).

Przemawia to jednoznacznie za uznaniem, że zachowanie oskarżonego wyczerpywało znamiona występku z art. 209 § 1 k.k. w brzmieniu obowiązującym przed wejściem w życie ustawy z dnia 23 marca 2017 r. i art. 209 § 1 i 1a k.k. w brzmieniu obowiązującym po wejściu tej ustawy w życie.

Należy zwrócić uwagę na to, że istota przestępstwa narażenia na niemożność zaspokojenia potrzeb życiowych polega na tym, że taka niemożność następuje na skutek uchylania się od obowiązku opieki przez jedną z osób zobowiązanych, nawet jeśli uprawniony ma zaspokojone wszystkie podstawowe potrzeby na skutek zwiększonego wysiłku innej osoby (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20.07.1970 r., V KRN 259/71). W tej sytuacji nie można uznać, że utrzymywanie dzieci oskarżonego przez ich matkę, korzystanie przez nią z pomocy społecznej i alimentów wypłacanych z Funduszu Alimentacyjnego zwalniało oskarżonego z obowiązku alimentacyjnego.

Czyn oskarżonego powinien być uznany za występki określony w art. 209 § 1 i 1a k.k., gdyż oskarżony uchylał się od łożenia alimentów, określonych wyrokiem Sądu, zaległość alimentacyjna przekroczyła 3-krotność miesięcznych świadczeń, a wyżej wskazane położenie pokrzywdzonych wskazuje na to, że byli narażeni na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych.

Przemawia to za uznaniem, że zgodnie z treścią art. 4 § 1 k.k. należy zastosować wobec oskarżonego ustawę obowiązującą od wejścia w życie ustawy nowelizującej.

Ponadto oskarżony dopuścił się tego czynu w ciągu 5 lat po odbyciu kary 6 miesięcy pozbawienia wolności za uchylanie się od łożenia alimentów, czyli umyślnego przestępstwa podobnego do będącego przedmiotem niniejszej sprawy (por. k. 87 i 88). Wskazuje na to konieczność zakwalifikowania przestępstwa przypisanego oskarżonemu jako popełnionego w warunkach określonych w art. 64 § 1 k.k.

Stopień społecznej szkodliwości uchylania się od łożenia alimentów na rzecz dzieci był znaczny, gdyż oskarżony przez łączny okres prawie 5 lat uchylał się od łożenia alimentów na rzecz dzieci, nie dbał przy tym, że jego postawa naraziła ich na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych.

Stopień winy oskarżonego również jest znaczny, ze względu na umyślne działanie oskarżonego i celowe uchylanie się od alimentacji.

Oskarżony ma 41 lat, jest kawalerem, ma na utrzymaniu troje dzieci, zdobył wykształcenie podstawowe, obecnie odbywa karę pozbawienia wolności do kwietnia 2019 r. (oświadczenie z k.35), był 5 razy karany, w tym 3 razy za przestępstwa podobne (k.37).

Kara powinna przekonać oskarżonego i ogół społeczeństwa, że popełnianie przestępstw nie jest opłacalne i zamiast spodziewanych korzyści przynosi dolegliwości i ewentualnie konieczność naprawienia wyrządzonej szkody. Celem kary jest również kształtowanie w społeczeństwie szacunku dla norm prawnych i słuszych interesów innych osób oraz wskazywanie, że reguły współżycia społecznego wykluczają dopuszczalność uchylania się od utrzymywania osób najbliższych.

Sąd jako okoliczności obciążające przyjął okazaną złą wolę oskarżonego i znaczną kwotę zadłużenia alimentacyjnego (k.11) oraz poprzednią karalność (k.37). W realiach niniejszej sprawy nie można dopatrzeć się żadnych okoliczności łagodzących.

Biorąc powyżej wymienione okoliczności pod uwagę Sąd uznał, że karą adekwatną do stopnia winy i społecznej szkodliwości czynu oraz zdolną spełnić swe cele prewencji indywidualnej i generalnej za przestępstwo uchylania się od łożenia alimentów na rzecz córek powinna być kara 6 miesięcy pozbawienia wolności. Biorąc pod uwagę treść art. 69 § 1 k.k. nie można warunkowo zawiesić wykonania tej kary.

Uwzględniając, iż oskarżony ma nadal łożyć alimenty na dzieci, Sąd zwolnił go z obowiązku zwrotu kosztów sądowych, by ułatwić mu wykonanie tego obowiązku w przyszłości.